

Feyziyeva K.V.

AZƏRBAYCANIN XIZI RAYONUNDA YENİYETMƏ OĞLANLAR ARASINDA GÖRMƏ ORQANI XƏSTƏLİKLƏRİNİN TƏHLİLİ

Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, Xızı şəh., Azərbaycan

Açar sözlər: *görmə orqanının xəstəlikləri, refraksiya qüsurları, miopiya*

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesablamalarına görə dünyada 19 mln. uşaqda görmə pozulmaları vardır, onlardan 12 milyonunu refraksiya qüsurları təşkil edir. Bununla belə, 75% korluq halları, 85% görmə pozulmaları profilaktika və ya müalicə oluna bilərdi [1]. Bunun üçün isə xəstəliklər vaxtında aşkarlanmalıdır. Görmə orqanı xəstəliklərinin gənc yaş qruplarında artma tendensiyası erkən diaqnostika və profilaktika tədbirlərinin labüdlüyünü göstərib, müxtəlif yaş qruplarında geniş təhlillərə ehtiyac yaradır.

Çağırış yaşına çatana qədər yeniyetmə bir neçə dəfə dispanserizasiyadan, o cümlədən görmə orqanının müayinəsindən keçirilir. Tədqiqatlar yeniyetmələrin sağlamlığının qiymətləndirilməsi və vaxtında müalicəsi ilə yanaşı, oğlanların gələcəkdə fiziki cəhətdən sağlam yetişməsinə və idmanla məşğul ola bilməsinə əngəl yarada bilən görmə orqanı patologiyalarının aradan qaldırılmasına yardım göstərir, həmçinin hərbi xidmət sisteminə və dövlətə də müsbət təsirini göstərir.

Müayinə qanunvericilikdə göstəriləndi qaydada hərbi həkim ekspertizası tərəfindən aparılır. Bu zaman digər orqanlarla yanaşı görmə orqanı da müayinə edilir. Belə ki, sağlam görmə qabiliyyəti mütləq əsas kriteriyalardan biridir [2].

Xızı rayonunda çağırışçılar arasında aparılmış tədqiqatlarda refraksiya qüsurları daha çox rast gəlinib. Aşkarlanmış göz patologiyalarının 86,7%-ni təşkil etdiyi müəyyən edilmişdir [3]. Bəzi xarici tədqiqatçıların işlərində də çağırışçılar arasında bir sıra namizədlərin refraksiya qüsuru nəticəsində eynək korreksiyasına ehtiyacı olduğu göstərilir [4, 5]. Görmənin kəskin azalmasının səbəblərindən biri olan miopiya ilə mübarizə problemi oftalmoloqlar üçün aktual olaraq qalır. Yer kürəsi əhalisinin 10%-də bu refraksiya qusuru görülür. Bu problemlə əlaqədar yeni müalicə və profilaktika üsullarının axtarışına aid çoxlu tədqiqatlar aparılmaqda davam edir. Qazanılma miopiya, əsasən, məktəb yaşlarında (7-12 yaş) əmələ gəlir, yetkinlik dövründə dərəcəsi artıb 10-14 yaşlarında pik həddinə çatır, 18-40 yaşlar arasında isə stabilləşir [6, 7, 8]. Miopizasiya akkomodasiyanın spazmı nəticəsində də yarana bilər. Lakin, akkomodasiyanın pozulmaları bütün növ kliniki refraksiyalarda (emmetropiya, hipermetropiya, miopiya) yarana bilər və onun ağırlıq dərəcəsi əlavə yüklənmələrin təsir müddətindən asılıdır. Tədqiqat işlərində akkomodasiyanın spazmının səbəbi kimi gözün yaxın məsafədə (klaviatura, monitor) uzun müddətli, fasiləsiz işi və görmə sisteminin həddindən çox yüklənməsi göstərilir [9, 10].

Məqsəd – Xızı rayonunda çağırışa qədər aparılan dispanserizasiyada yeniyetmə oğlanlarda oftalmoloji xəstəliklərin yayılma xüsusiyyətlərini tədqiq və təhlil etmək.

Material və metodlar

Tədqiqat Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının dispanser yoxlaması əsasında həyata keçirilmişdir. Tədqiqat 2016-cı ildə dispanser müayinəsindən keçən 13-16 yaşlı (2000 – 2003 doğum tarixli), 215 nəfər oğlan arasında aparılmışdır.

Müayinə korreksiyasız və korreksiya ilə görmə itiliyinin təyini, refraksiyanın sikloplegiyadan əvvəl və sonra avtorefraktometriya vasitəsi ilə təyini, pnevmonometr ilə gözdaxili təzyiqin ölçülməsi, gözün hərəkəti aparatının müayinəsi, yarıqlı lampa ilə gözün ön seqmentinin biomikroskopiyası və göz dibinin oftalmoskopik müayinəsi şəkildə həyata keçirilmişdir. Tədqiqat nəticəsində yeniyetmə oğlanlarda oftalmoloji xəstəliklərin rastgəlmə tezliyinin təyini və təhlili aparılmışdır.

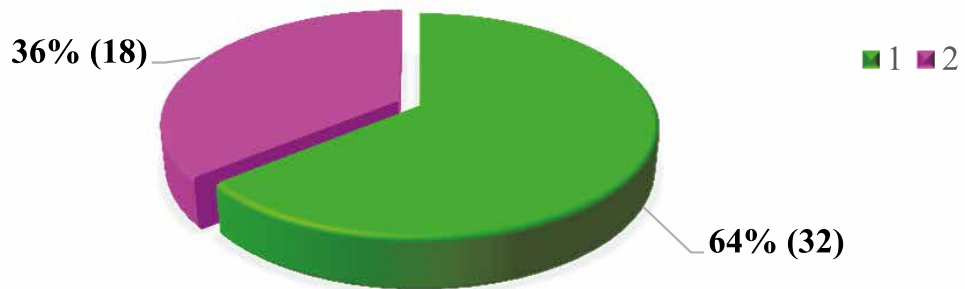
Nəticələr və onların müzakirəsi

Müayinədən keçən 215 oğlandan 40 nəfərində müxtəlif oftalmoloji patologiya aşkarlanmışdır. Onların bəzilərində isə gözləri arasında fərqli patologiyalar və ya eyni zamanda bir neçə patologiya olmaqla ümumilikdə 50 görmə pozulması / xəstəlik halı aşkarlanmışdır. 2000-ci il doğum tarixli – 16 yaşlı oğlanlarda 6 (12%) xəstəlik halı, 2001-ci ildən – 15 yaşlı olanlarda 10 (20%), 2002-ci ildən – 14 yaşlılarda 16 (32%) və 2003-cü il təvəllüdü – 13 yaşlı oğlanlarda 18 (36%) xəstəlik halı aşkarlanmışdır (cədvəl 1).

Yaş / təvəllüd kateqoriyası üzrə müayinə olunanlar və xəstəlik göstəriciləri

TƏVƏLLÜD (il / yaş)	CƏMİ (nəfər)	XƏSTƏLİK HALI (say / faiz)
2000 (16 yaş)	57	6 (12%)
2001 (15 yaş)	60	10 (20%)
2002 (14 yaş)	40	16 (32%)
2003 (13 yaş)	58	18 (36%)
	215	50 (100%)

Statistik olaraq da oftalmoloji xəstəliklərin, xüsusən refraksiya qüsurlarının ildən – ilə artdığı göstərilir [1]. Bizim tədqiqatda da bu aydın görünür (şək. 1).

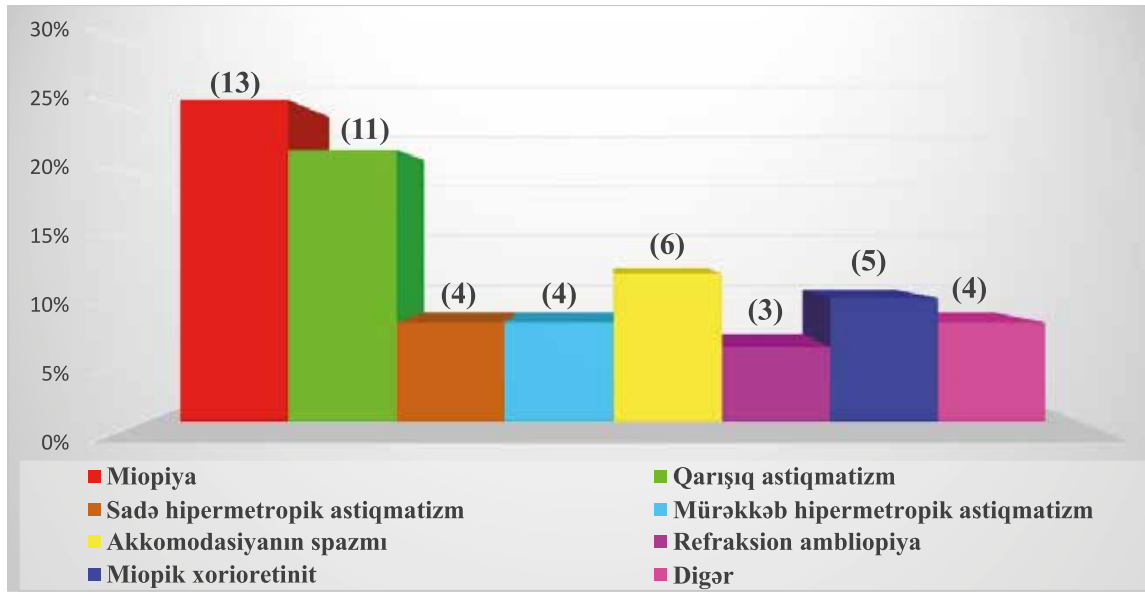
Şək. 1. Refraksiya qüsurları və digər patologiya göstəriciləri
(1-refraksiya qüsurları, 2-digər patologiyalar)

Apardığımız araşdırmadan aydın olur ki, refraksiya qüsurları və onun ağırlaşmaları tapılmış patologiyaların böyük əksəriyyətini təşkil etməklə 64% (32 nəfər) olmuşdur. Refraksiya qüsurlarından isə miopiya (zəif, orta, yüksək olmaqla 13 nəfər – 26%) və qarışıq astigmatizmin (11 nəfər – 22%) daha geniş yayıldığı məlum olmuşdur. Miopik refraksiya qüsurlarının geniş yayılması ilə əlaqədar, xüsusən yüksək miopiya fonunda 10% (5 nəfər) xəstəlik halını göz dibinin miopik xorioretinal distrofiyası təşkil etmişdir (şəkil 2).

Tədqiqatımızın nəticəsində məlum olmuşdur ki, müasir texnologiyalardan fasiləsiz istifadə etməklə və iş rejiminin düzgün təşkil olunmaması ilə əlaqədar aşkarladığımız xəstəlik halından 12%-ni (6 nəfər) akkomodasiyanın spazmı təşkil etmişdir. Araşdırmamızdakı 6% (3 nəfər) hal isə refraksiya ambliopiyanın payına düşmüşdür. Belə ki, gözlər arasındakı fərqli refraksiya qüsuru səbəbindən, daha zəif görən gözdə tənbellik yaranmasına səbəb olmuşdur. Ambliopia həm də çəpgözlüyün yaranmasında fəal xarakter daşıyır. Xüsusən, daxili çəpgözlüyü olan şəxslərin əksəriyyətində ambliopiya müşahidə olunur [11]. Bildiyimiz kimi, ambliopiya əsasən erkən uşaqlıq dövründə müalicə olunan xəstəlikdir [12]. Bu baxımdan erkən aşkarlanmış ambliopiyanın aradan qaldırılma ehtimalı daha yüksəlmiş olur.

Sadə hipermetropik astigmatizm və mürəkkəb hipermetropik astigmatizm hərəsi 8% (4 nəfər) olmaqla aşkarlanmışdır. Epizodik halda, ümumi aşkarlanmış patologiyaların hərəsi 2% (1 nəfər) olmaqla çəpgözlük, göz quruluğu, piqmentsiz nevus rast gəlinmişdir. Bir nəfərdə isə disleksiya aşkarlanmışdır və o hərfləri səhv oxuyurdu. Müayinə nəticəsində onun görmə funksiyalarında patologiya olmadığı məlum oldu. Müayinəmizə qədər valideynləri bunun görmə zəifliyi ilə əlaqəli olduğunu ehtimal edirdilər. Bildiyimiz kimi disleksiya görmə funksiyaları normal olduğu halda – beyin qabığı mənşəli zehni funksiyaların spesifik pozulması nəticəsində olan, oxu prosesinin qismən pozulmasıdır.

Tədqiqatımızda oftalmoloji xəstəliklər ən geniş yayıldığı ərazi Xızı rayonunun Giləzi kəndi olmuşdur (25 xəstəlik halı – 50%). Anamnez toplanması nəticəsində məlum olmuşdur ki, aşkarlanmış görmə orqanı patologiyalı oğlanların valideynləri qohum nığahında olmuşlar. Həmçinin, Giləzi kəndində quşçuluq təsərrüfatının geniş yayılması ilə əlaqədar qida rasionu monotiplik təşkil etdiyinə görə toyuq məhsullarından ibarət olmuşdur. Bu da həmin ərazidə oftalmoloji patologiyaların, xüsusən refraksiya qüsurlarının geniş yayılmasının səbəbi kimi irsi faktorun əsas yer aldığı və qohum evliliyinin bu genetik faktorun üzə çıxmasına şərait yaratmasının nəticəsi kimi qiymətləndirilir. Yanaşı olaraq, monotip qida rasionunun da bu göstəriciləri daha da dərinləşdirdiyi görünür.

Şək. 2. Aşkarlanmış patologiyalar

Yekun

Beləliklə, aparılmış tədqiqatda məlum olmuşdur ki, görmə funksiyalarının azalmasına səbəb olan əsas amil refraksiya qüsurlarıdır, onlardan isə miopiya və qarışıq astigmatizmin üstünlük təşkil etməsi aydınlaşmışdır. Göz dibi xəstəliklərindən yüksək miopiya fonunda miopik xorioretinal distrofiya aşkarlanmışdır. Görmə orqanının həddindən artıq və fasiləsiz yüklənməsi nəticəsində akkomodasiyanın spazmı hallarının da geniş yayıldığı məlum olmuşdur. Bundan başqa Xızı rayonunun kəndlərindən olan Giləzidə ən yüksək xəstələnmə halı aşkarlanmış və rastgəlmə sayının digər kəndlərlə müqayisədə çox olma səbəbi aydınlaşdırılmışdır.

Dispanser yoxlamaları nəticəsində xəstəliklər dinamik izlənilir, vaxtında, progressivləşmədən müalicə olunurlar. Bəzi ərazilərdə eyni xəstəliklərin geniş yayılmasının səbəbi olan qohum nigahlarının və nəticədə irsi xəstəliklərinin sayını azaltmaq üçün maarifləndirici tədbirlər görülməlidir. Bunları nəzərə alaraq və yeni nəticələrə gələrək tədqiqatların aparılmasının vacibliyi ön plana çıxır.

ƏDƏBİYYAT:

1. WHO: Visual impairment and blindness. World Health Organization; August 2014.
2. Hərbi vəzifə və hərbi xidmət haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanunu. 10 fevral 2012.
3. Feyziyeva K.V. Xızı rayonu üzrə hərbi xidmətə çağırılan gənclərin görmə orqanı xəstəliklərinin rastgəlmə tezliyi // Oftalmologiya, Bakı, 2016, №2(21), s.4-7.
4. Dayan Y.B., Levin A., Morad Y. et al. The changing prevalence of myopia in young adults: a 13-years series of population-based prevalence surveys // Invest. Ophthalmol. Vis. Sci., 2005, v.46, p.2760-2765.
5. Hammond M.D., Madigan W.P., Bower K.S. Refractive surgery in the United States Army, 2000–2003 // Ophthalmology, 2005, N112, p.184-190.
6. Qasımov E.M., Aslanova V.Ə. Göz xəstəliklərinin diaqnostikası, Bakı: CBS Polygraphic Production 2009, 271 s.
7. Аветисов Э.С. Близорукость: М., 1999, 285 с.
8. Feyziyeva K.V. Gözümüzü necə qoruyaq. Bakı: Adiloğlu, 2013, 231 s.
9. Грицко А.З., Былба Р.А., Гидиримски Т.С. Анализ влияния компьютера на развитие и прогрессирование рефракционной патологии глаза / Мат. междунар. науч. конф., посвящ. 100 летию со дня рождения Н.А.Пучковской: Современные аспекты клиники, диагностики и лечения глазных болезней, Одесса, 2008, с.264.
10. Корнюшина Т.А. Особенности изменения аккомодации у детей с различными видами рефракции под воздействием зрительных нагрузок // Российская детская офтальмология, №2, 2014, с.26-33.

11. Mustafayeva D.M., Vəliyeva-Həsənzadə L.Y. Çərgözlüyün etiopatogenezinə dair // Oftalmologiya, Bakı, 2010, №3, s.34-37.
12. Pediatric Eye Disease Investigator Group. Randomized trial of treatment of amblyopia in children aged 7 to 17 years // Arch. Ophthalmol., 2005, v.123, p.437-447.

Фейзијева К.В.

АНАЛИЗ ОФТАЛЬМОЛОГИЧЕСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ СРЕДИ МАЛЬЧИКОВ-ПОДРОСТКОВ В ХЫЗИНСКОМ РАЙОНЕ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Центральная Больница Хызинского Района, г. Хызы, Азербайджан

Ключевые слова: болезни органа зрения, рефракционные аномалии, миопия

РЕЗЮМЕ

Цель – анализировать заболевания органа зрения среди мальчиков-подростков, проживающих в Хызинском районе.

Материал и методы

Исследования проводились на материале комиссии военно-медицинской экспертизы Центральной Больницы Хызинского Района. Обследование было проведено среди 215 мальчиков в возрасте 13-16 лет.

Результаты

Анализ проведенных исследований выявил 50 случаев офтальмологических заболеваний. По возрасту болезни распределялись следующим образом: у 13-летних мальчиков – 6 (12%) заболеваний, у 14-летних – 10 (20%) заболеваний, у 15-летних – 16 (32%) заболеваний, у 16-летних – 18 (36%) заболеваний.

При этом среди общих заболеваний органа зрения у мальчиков в 64% (32) случаев выявлены рефракционные аномалии. Среди них на первом месте миопия (26%) и смешанный астигматизм (22%). В связи с преобладанием миопической рефракции, особенно высокой степени в 10% (5) выявлено миопическая хориоретинальная дистрофия. Непрерывные зрительные работы и переутомления привели у 12% (6) подростков к спазму аккомодации, а в 6% (3) – развитию рефракционной амблиопии. Простой и сложный гиперметропический астигматизм составил по 8% (4). Среди мальчиков были выявлены косоглазие, непигментированный невус и сухость глаз по 2% (1) соответственно.

Заключение

Таким образом, ранняя диагностика среди мальчиков-подростков, динамика наблюдения позволит оценить тактику лечения и возможности прохождения военной службы соответственно.

Fezyiyeva K.V.

ANALYSIS OF EYE DISEASES AMONG BOYS-TEENAGERS IN KHIZI DISTRICT OF AZERBAIJAN REPUBLIC

Central Hospital of Khizi District, Khizi city, Azerbaijan.

Key words: ocular diseases among young, refraction pathologies, myopia

SUMMARY

Aim – to analyse common eye diseases among boys-teenagers living in Khizi District.

Material and methods

The research has been conducted on the basis of the commission of military-medical examination at the Central Hospital of Khizi District. The survey was conducted in 215 at the age of 13-16 years old.

Results

50 cases of ophthalmic diseases have been revealed. According to the age all diseases were distributed as follows: in 13 years old boys - 6 (12%) cases of diseases, in 14 years old boys - 10 (20%) cases of diseases, in 15 years old boys - 16 (32%) cases of diseases, in 16 years old boys - 18 (36%) cases of diseases have been revealed.

Among the detected common diseases the more widespread were the refractive anomalies - 64%. Among the refractive errors the more widespread is myopia (26%) and mixed astigmatism (22%). Due to the prevalence of myopia especially high myopia have been revealed 10% of myopic chorioretinal dystrophy. Continuous visual work and overfatigue led to a spasm of accommodation in 12%, in 6% - to refractive amblyopia. Simple hyperopic astigmatism and compound hypermetropic astigmatism was 8% each. Among the boys the strabismus, non-pigmented nevus and dry eyes, each 2%, respectively have been revealed as 2% respectively.

Conclusion

So, the early diagnosis among the boys, dynamic of observation will make it feasible to estimate the treatment tactics and the possibilities to serve in army.

Korrespondensiya üçün:

Feyziyeva Könül Vaqif qızı, Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının həkim-oftalmoloqu.

Ünvan: Xızı Rayon Mərkəzi Xəstəxanası, H.Əliyev pr., Xızı şəh., Azərbaycan

E-mail: kenulv@yahoo.com